

Analýza: 71. Dvorní proroci a krize proroctví

Analýza

Prezident Lyndon B. Johnson probírá v roce 1965 s aktivistou za občanská práva Martinem Lutherem Kingem Jr. Zákon o volebních právech (Voting Rights Act). (Foto: Hulton Archive/Getty Images)

Dvorní proroci a krize proroctví

Žijeme v okamžiku rozšířeného morálního zmatku, a přesto nemáme nouzi o lidi, kteří tvrdí, že mluví s morální a dokonce proročskou autoritou.

Všichni se zdají být si jistí. Všichni se zdají být pobouření. Všichni se zdají být přesvědčeni, že Bůh je na jejich straně — pravice i levice. Slovo „proročský“ je všude v našem veřejném diskurzu, ale skutečné proročské vidění je stále vzácnější.

Proročké bylo redukováno na jazykovou a morální zbraň v stranických zápasech o moc v tom, co mnohým připadá jako chaotické a rozpadající se impérium. Proročké už není používáno primárně k osvícování pravdy a odhalování nespravedlnosti, ale k zajištění výhody. Duchovní rétorika už nemá

volat lid k pokání, ale zatvrzovat ho v jeho loajalitách.

Výsledkem není proroctví, ale hluk. Ne zjevení, ale utvrzování.

To vyvolává naléhavou otázku pro národ i jeho církve: Víme, jaký je rozdíl mezi prorockým a stranickým? Nebo jsme si je tak důkladně spletli, že dnes zaměňujeme politickou loajalitu za duchovní věrnost?

Kdyby dnes zaznělo skutečné slovo od Pána, poznali bychom ho, nebo bychom ho odmítli, protože by nepotvrdilo to, čemu už věříme? Kdyby Bůh povolal proroka, kterého by nepodpořila žádná populární ani prestižní autorita, aby promluvil k národu, poslouchali bychom?

Dějiny naznačují, že Boží praví proroci jsou jen zřídka vítáni a téměř nikdy nejsou užiteční těm, kdo jsou u moci. To by nás mělo vést k opatrnosti vůči náboženské řeči, která je příliš sebejistá, příliš sladěná, příliš pohodlná.

Proč je naše vidění tak zkreslené

Jedním z nejdohlednějších rysů našeho dnešního morálního diskurzu je to, jak důsledně naše analýza začíná tím, co je špatně na druhých. Když se někdo zeptá, co je špatně se zemí, s církví nebo s naší politikou, odpovědi přicházejí rychle a téměř vždy jsou vnější. Problém jsou oni. Selhání je tamhle. Slepota patří té druhé straně.

„V našem veřejném životě je velmi málo morální paměti a téměř žádné praktikované pokání, jen obviňování.“

Co slyšíme jen zřídka, je vážné vyrovnání se s tím, v čem jsme se mýlili, co jsme neviděli, nebo kolikrát jsme se spletli způsoby, které by dnes mohly poučit náš úsudek. V našem veřejném životě je velmi málo morální paměti a téměř žádné praktikované pokání, jen obviňování.

Ježíšova slova v Matoušovi 7 o trámu a tříse se obvykle čtou jako varování před pokrytectvím. Jsou tím, ale jsou i něčím víc: jsou varováním o morálním vnímání.

„Jak můžeš říci svému bližnímu: ‚Dovol, ať ti vyndám třísku z oka,‘ zatímco trám je ve tvém vlastním oku?“ Problém není jen morální nejednotnost; je to zkreslené vidění. Ježíš odhaluje zřejmé. Nemůžeš vidět jasně, když odmítáš zkoumat sám sebe.

To znamená něco hluboce znepokojivého pro naši současnost: Lid, který nedokáže kriticky a poctivě zkoumat sám sebe, nemůže být považován za spolehlivý, když tvrdí, že mluví za Boha.

Toto domnělé právo, zakořeněné v pýše, je nebezpečné i ničivé. Pokud je naše morální vidění vždy obrácené ven a nikdy dovnitř, naše prorocké nároky jsou už kompromitované. To, co v takovém kontextu prochází jako proroctví, bývá často jen posvěcené obviňování, „říkání pravdy“ namířené bezpečně pryč od nás samých.

Pane, smiluj se nad námi.

Dvorní proroci: když náboženství slouží moci

Starý zákon má pro tento typ náboženské řeči jméno: dvorní proroctví. Dvorní proroci nejsou sekulární postavy. Jsou to náboženští profesionálové. Mluví ve jménu Boha. Zastávají vážené pozice. Často je jich mnoho. A téměř vždy říkají králi to, co chce král slyšet.

V Jeremjášovi 14 si prorok stěžuje Bohu, že jiní proroci říkají lidu: „Všechno je v pořádku — nepřijde válka ani hlad.“ Boží odpověď je mrazivá: „Neposlal jsem je. ... Prorokují lež v mém jménu. ... Mluví vidění ze své vlastní mysli, ne z úst Hospodinových.“

Tito proroci se nemylí jen omylem. Jsou nábožensky užiteční — a proto duchovně nebezpeční.

Stejný vzorec se objevuje v 1. Královské 22. Král Achab shromáždí asi 400 proroků, kteří mu jednomyslně slibují vítězství v boji. Jen jeden muž, Míkajáš, odmítne připojit se k chóru. Je nenáviděn právě proto, že králi neříká to, co chce slyšet.

Tlak je výslovný: „Dbej na to, abys s nimi souhlasil.“

A když Míkajáš konečně promluví pravdu, je odmítnut, uvězněn a ignorován. Nejděsivější okamžik příběhu přichází, když Míkajáš popíše vidění, v němž je poslán lživý duch, aby oklamal krále skrze jeho vlastní proroky. Je to obraz nejen klamu, ale soudu skrze klam: lidu tak oddaného slyšet to, co chce slyšet, že ho Bůh vydá tomu, což Nový zákon také zmiňuje ve 2. Tesalonickém 2:9-11.

„Nejnebezpečnější proroci nejsou ti mimo systém, ale ti, které systém institucionálně chrání.“

To přináší náročný bod pro náboženské a politické „insidery“, kteří obchodují s jazykem prorockým. A ten bod je tento: Nejnebezpečnější proroci nejsou ti mimo systém, ale ti, které systém institucionálně chrání.

Tyto příběhy v Jeremjášovi a v 1. Královské jsou mikroobrazem problémů, které dnes stojí před námi. Mnozí z nás jsou dvorními proroky — ne králi, ale stranickým a kmenovým skupinám; ne Bohu stvoření a všech národů. Smutné je, že to nevidíme. Nevidíme to, protože nerozumíme, co znamená být skutečně prorocký.

Co prorocké skutečně je

Velká část dnešního zmatku pramení z toho, že už nemáme jasný smysl pro to, co vlastně znamená být prorocký. Slovo používáme neustále, ale zřídka se zastavíme a ptáme se, jaký druh řeči, jaký postoj, jaký druh věrnosti prorocké skutečně vyžaduje.

Ve svém jádru prorocké pojmenovává vztah mezi živým Bohem a sociálními, politickými, ekonomickými a náboženskými systémy, které lidé budují. Tento vztah nikdy není neutrální. Vždy hodnotí. Prorok stojí jako Bohem ustanovená brzda lidské moci, svědek toho, že žádná instituce, žádný národ, žádná ekonomika, žádná ideologie, žádná církev nestojí nad Božím viděním a soudem.

Proto prorocké nikdy nebylo bezpečné pro žádný palác, chrám ani moderní obdobu jednoho či druhého. Prorocké není služebníkem státu, kaplanem strany ani duchovní větví žádného hnutí. Je kritikem i průvodcem všech. A právě proto je vždy nepohodlné, často nevídané a často mu je odporováno.

Abraham Heschel zachytil něco zásadního v této věci ve svém klasickém díle *The Prophets*.

Popsal proroky jako ikonoklasty, ne proto, že by pohrdali náboženstvím, ale proto, že chápali, jak snadno se náboženství může ohnout do služeb nespravedlnosti. Prorok, napsal Heschel, zpochybňuje „přesvědčení, která jsou chována jako jistá“, a odhaluje „instituce obdařené nejvyšší posvátností“ jako možný skandál a domýšlivost.

Jinými slovy, prorok ví, že i to svaté se může stát zástěrkou pro nesvatost. Heschel nám také připomíná, že proroci nejsou triumfální postavy. Nejsou oslavováni. Nejsou v pohodlí. Často jsou

osamělí, ubozí a spíše trpění než vítání.

Být prorokem je zároveň vyznamenání i trápení. Znamená to být povolán k úkolu, který je odporný i vlastnímu já a hluboce nevíтанý druhými. A to je právě proto, že prorocké odmítá být loajální socio-politickým či náboženským uspořádáním, která uzavřela mír s mocí.

To je to, co činí prorocké tak těžkým napodobit a tak snadným se mu vyhnout. Právě proroctví nikdy není jednostranné. Nemluví jen k „nim“. Mluví nejprve k nám. Nepotvrzuje jednoduše spravedlnost jednoho tábora nad druhým. Zneklidňuje každý tábor.

„Jestliže takzvaný prorocký hlas nikdy neohrožuje svou vlastní komunitu, ... není prorocký.“

Což nám dává jednoduchý, ale pronikavý test: Jestliže takzvaný prorocký hlas nikdy neohrožuje svou vlastní komunitu, nikdy nezneklidňuje své vlastní loajality a nikdy neriskuje svůj vlastní status či vliv, není prorocký. Je to dvorní proroctví. Je to falešné proroctví.

Zajatá morální představitost

Pravda je, že ani Republikánská strana, ani Demokratická strana by proroky nemilovala. Ani pravice, ani levice. A z dobrého důvodu. Proroci jsou kritiky všech sociálních vizí i všech politických agend — bez rozdílu.

Zvykli jsme si na stranické proroky: náboženské hlasy, které s velkou jistotou vysvětlují, proč jsou lidé z druhé strany skutečným problémem a proč jsou to jejich selhání, která ohrožují národ. A do určité míry by pravý prorok skutečně mluvil pravdu proti přesvědčením, hodnotám a činům, které nejsou v souladu s Božím viděním světa. Ale prorok by také obrátil stejný zkoumající soud na ty, kdo se pokoušejí použít proroctví jako zbraň proti druhým.

Kdy naposledy jste viděli proroka, který by káral vlastní skupinu pro její hřích? A co to říká o našich takzvaných prorocích dnes?

Krize, které čelíme, není jen krizí vedení. Je to krize formace. Nejen naši vládcí, ale obrovské části populace jsou formovány — často nevědomě — politickými, ekonomickými, technologickými a mediálními systémy, které odměňují konformitu, pobouření, kmenovou loajalitu a zjednodušování. V našem myšlení jsme mnohem méně nezávislí, než si představujeme.

Naše morální a politická představitost je kurátorována. Naše strachy jsou pěstovány. Naše zášti jsou monetizovány. Naše jistoty jsou posilovány. To, čemu často říkáme „analýza“, je ve skutečnosti opakování. To, čemu říkáme „přesvědčení“, je často jen loajalita k narativu, který už vybral naše nepřátele a dodal naše talking points.

V takovém kontextu není překvapivé, že to, co prochází jako prorocká řeč, je tak často předvídatelné. Je sladěné s jedním kmenem či druhým. Je utvrzované potleskem nebo algoritmem. Jen zřídka někoho překvapí. A téměř nikdy nezneklidní komunitu, z níž vychází.

To není jen politický problém. Je to duchovní problém. Je to problém formace, oddanosti a nakonec uctívání. Když se celé komunity naučí vidět realitu skrze čočky vytvořené mocí, stává se nesmírně těžkým rozpoznat slovo, které této moci neslouží.

To také osvěcuje další důležitý a často přehlížený bod — jak moc pracuje na kooptování prorockých hlasů a vlivu. Čí hlasy jsou privilegované ve veřejném diskurzu? Kdo je zván mluvit na velkých zpravodajských sítích, na národních konferencích a v elitních institucích? Kdo dostává místa vlivu na prestižních univerzitách a vysokých školách? To nejsou neutrální otázky. Jsou součástí toho, jak se

hranice přijatelné řeči potichu hlídají.

Sociální, politické a náboženské platformy dnes formují a omezují prorockou řeč všudypřítomnými způsoby. V mnoha případech už prorocké hlasy pouze nezesilují — vybírají je. Což vyvolává znepokojivou otázku: Povolává proroky Bůh, nebo politické strany, mediální domy a prestižní instituce?

„Povolává proroky Bůh, nebo politické strany, mediální domy a prestižní instituce?“

U dvorních proroků je vaše bezpečí, příjem a obživa spojena s institucemi a mediálními platformami. Pobídky jsou jasné. Náklady nesouhlasu jsou reálné. A tak vzniká vlastní zájem — ne nutně lhát, ale neříkat příliš mnoho, neříkat to příliš jasně a neříkat to způsoby, které by ohrozily přístup, status nebo stabilitu.

To je další způsob, jak zajetí funguje. Nejen umlčuje. Také disciplinuje. Učí dvorní proroky na levici i pravici, co se smí a nesmí říkat. A tím činí skutečně nezávislou a prorockou řeč nesmírně vzácnou.

Církev a stát: Kingovo varování

V moderním americkém kontextu ztělesňuje povolání prorocké jen málo postav tak zřetelně jako Martin Luther King Jr.

V jeho životě, jeho službě a nakonec i v jeho smrti King odpovídá profilu biblických proroků: mluvčí Svatého, zástupce utlačovaných, rozlišující vykladač své doby. Stál jak uvnitř, tak vně institucí církve i státu, čerpal hluboce z křesťanské tradice a zároveň odmítal dovolit, aby byla tato tradice domestikována pohodlím národa nebo jeho ambicemi. Jako proroci před ním mluvil pravdu moci — ne jako abstrakci, ale jako žitou a nákladnou službu.

„Sledoval, jak země oslavuje jeho sen a zároveň ignoruje jeho obžalobu.“

King také s bolestnou jasností chápal, jak křehký a jak snadno zkorumpovatelný může být vztah mezi Božím viděním a mocným národem. Sledoval, jak země oslavuje jeho sen a zároveň ignoruje jeho obžalobu. Viděl, jak snadno může společnost přijmout prorocký jazyk a zároveň vzdorovat prorockým požadavkům.

A znovu a znovu varoval, že církev si nikdy nesmí splést přístup k moci s věností Bohu: „Církvi musí být připomínáno, že není ani pánem, ani služebníkem státu, ale spíše svědomím státu. Musí být průvodcem a kritikem státu, a nikdy jeho nástrojem.“

King rozuměl něčemu, co se každá generace musí znovu naučit: V okamžiku, kdy se církev stane užitečnou moci, přestává být věrná Bohu. Když církev začne vidět svou roli jako ochranu národa, obranu strany nebo stabilizaci společenského řádu, místo aby o nich říkala pravdu, už odevzdala své prorocké povolání.

Prorocké nikdy nesmí dovolit, aby bylo kooptováno nebo domestikováno jakýmkoli impériem, stranou nebo náboženským establishmentem. Jeho loajalita patří nejprve Svatému, který povolává, soudí a posílá. Jako Jeremjáš nese slovo, které je „jako oheň zavřený v kostech“.

Proroctví vůdcové nejsou služebníky paláce ani chrámu. Existují, aby činili všechny lidské systémy odpovědnými před Bohem a aby je svolávali k spravedlnosti, milosrdenství a pravdě.

Zoufale takové hlasy potřebujeme. Budoucnost tohoto národa možná bude záviset na tom, zda ještě dokážeme slyšet skutečné slovo od Pána.

Což nás přivádí k nevyhnutelné otázce: Co národ dělá, když je prorocké kompromitováno, vytlačeno na okraj nebo nahrazeno jeho padělkem? Přinejmenším tři věci.

Musíme znovu získat pravdivé porozumění tomu, co prorocké skutečně je.

Musíme začít obtížnou práci přenastavování našich loajalit.

A musíme se znovu naučit naslouchat hlasům, které nepovstávají z center pohodlí a moci, ale z okrajů, kde byli proroci vždy nalézáni.

To je tvrdá a poctivá práce, kterou musíme v nadcházejících dnech vzít na sebe, abychom měli „uši k slyšení, co Duch“ by nám řekl.

Lewis Brogdon | 16. ledna 2026

Lewis Brogdon

Lewis Brogdon

Lewis Brogdon působí jako výkonný ředitel (executive director) organizace *Just Faith Ministries* v Louisville ve státě Kentucky.

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Síť víry](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj Baptisté - Síť víry](#)